

Idén is elmentünk nyaralni!

Körzetünk olyan, mint egy nagy család. Együtt töltjük mindennapjainkat, tudunk egymás örömeiről és bánatáról. Segítő kezek állnak készenlétben, ha valakinek szüksége van rá. Együtt sírunk, együtt nevetünk. Néha vitatkozunk. Szóval semmiben sem különbözünk egy nagy családtól.

Mindenki jól tudja, amikor beköszönt a nyár, el kell menni napozni, leszaladni a vízpartra, sétálni a nyári estében, a családok már a hosszú téli esték közben tervezgetik, hova is mennek majd nyaralni. Természetes, hogy mi is erről beszélgettünk, ezt szerveztük. Aztán elérkezett a július! A Ő.való eltüntette a rossz időt és csodálatos meleget, napsütést varázsolt július első hetére.

Körzetünk elnöke, Zoltai Gusztáv vezetésével hetedikén birtokba vettük a balatonfüredi üdülő mind a húsz szobáját. Épphogy elfoglaltuk „lakrészeinket”, a társaság egy része már szaladt is le a strandra, néhányan az üdülő teraszán olvastak, beszélgettek, kártyáztak. Megjegyzem, az ulti nem olcsó dolog, még szerencse, hogy péntek estétől a szombat kimenetelig nem lehet tétben játszani! Az titok, hogy csütörtökön és péntek délután kinek nem érte meg leülni...

Az üdülőben van egy kis imaterem, így az Ő.való felé való kötelezettségünknek is eleget tettünk, az előimádkozást Fekete Imre bácsi vállalta, szombat délelőtt Fruchter Sanyi bácsi volt a máftír. A társaság hölgytagjainak a rebecen külön foglalkozást, tanítást tartott, a körzet vezetősége pedig túlesett - szerintem - az első kihelyezett előjárósági ülésén. Akár egy kormány...

Nem kétséges, jövőre is megyünk! Hálásak vagyunk az üdülő teljes személyzetének a kiváló vendéglátásért és az odaadó figyelmességükért.

Kép és szöveg Gáti Péter

Lecsóparty szeptemberben

A Dohány utcai és a Bethlen téri körzet vezetői szeretettel meghívják a hittestvéreket az immár hagyományos lecsópartyra. Az idei összejövetelet szeptember 4-én 15 órától tartjuk a Bethlen téri zsinagóga hátsó udvarában. Nem csak finom étel, de programok is várják az érdeklődőket. Garai Róbert színművész mellett Gerendás Péter gondoskodik a szórakozásról, s végül mindenki dalra fakadhat, hiszen lesz karaoke is.

Templomjegyek

Ezúton értesítjük Önöket, hogy augusztus 1-től már megválthatják templomjegyeiket (1000, illetve 1500 forintos áron) az őszi nagyünnepekre a Dohány utcai körzet irodájában (VII. Síp u. 12 I. emelet). Érdeklődni Fülöp Ildikónál lehet az ismert telefonszámon: (06 1) 413-1515.

2011. augusztus 27 – szeptember 5.

Illényi Katica és az Adler Trio
Közreműködik a Cseke Quartet
ÉJSZAKAI KONCERT
Dohány utcai zsinagóga
augusztus 27.

A New York-i Metropolitan Opera
fúvós együttesének koncertje
Dohány utcai zsinagóga
augusztus 28.

Te rongyos élet
A Váci Szimfonikus Zenekar operett estje
Uránia Nemzeti Filmszínház
augusztus 28.

A világzene legendái
Marko Markovic, Lajkó Félix és
a Balogh Kálmán Gypsy Címbalom Band
Dohány utcai zsinagóga
augusztus 29.

Játszd újra Sam!
Az izraeli Beer-Sheva Színház előadása
Uránia Nemzeti Filmszínház
augusztus 29.

Ezeregy szefárd éjszaka
Palya Bea koncertje
Dohány utcai zsinagóga
augusztus 30.

A zöld elefánt és a Münchener óra
beszélgetés Giorgio Pressburgerrel
Goldmark Tere
augusztus 30.

Leonard Cohen és Irving Berlin
Falusi Mariann estje - vendég: Földes Tamás
Uránia Nemzeti Filmszínház
augusztus 31.

Miklósa Erika és David D'Or
Közreműködik: A Magyar Állami Operaház
Failoni Zenekara - Vezényel: Murry Sidlin
Dohány utcai zsinagóga
augusztus 31.

Budapest Bár
Régi dalok új hangokkal
Dohány utcai zsinagóga
szeptember 1.

Omer Klein Trió
Jazzkoncert (Izrael)
Rumbach utcai zsinagóga
szeptember 3.

Szeretni bolondulásig
Régi idők filmzenéi
Horgas Eszter és a ClassJazz Band
Uránia Nemzeti Filmszínház
szeptember 3.

Balkán project
Orosz Zoltán harmonikaművész koncertje
Uránia Nemzeti Filmszínház
szeptember 4.

Idan Raichel Project (Izrael)
Különleges akusztikus koncert
Dohány utcai zsinagóga
szeptember 4.

Budapest Klezmer Band és a Vujicsics együttes
Dohány utcai zsinagóga
szeptember 5.

Mókus és a Fabula Rasa
Világzenén innen és túl -
vendég: Bíró Eszter
Uránia Nemzeti Filmszínház
szeptember 5.

JEGYEK KAPHATÓK: **INTERTICKET**, www.zsidonyarifesztival.hu [facebook.com/zsnyf](https://www.facebook.com/zsnyf)

INFORMÁCIÓ: Fesztivál Jegyiroda, 1074 Budapest, Dohány u. 2. (a Dohány utcai zsinagógánál) Telefon: 413-5531 | Fax: 462-0478
E-mail: zsikk@aviv.hu - A Zsidó Nyári Fesztivál rendezője: Budapesti Zsidó Hírközség Idegenforgalmi és Kulturális Központja.
A szervezők a műsorváltoztatás jogát fenntartják!

www.zsidonyarifesztival.hu

PESTI SÓLET

A DOHÁNY UTCAI KÖRZET HAVILAPJA **WWW.DOHANY-ZSINAGOGA.HU**

Sharon Asher, a Blogger Séf ajánlata

Hagyományos ízek modern köntösben... (6. oldal)

Közismert zsidó sportolók

Körmöczy Zsuzsa, Polgár Judit (7. oldal)

Zsidó Nyári Fesztivál a Dohányban is (3. oldal)

Közzemlére kerülnek az izraeli parlament kincsei

Az elmúlt bő hat évtized során a világ vezetői több százezer dollárnyi ékszert, festményt, könyvet és egyéb tárgyat ajándékoztak a Knesszet tagjainak. Most először mutatnak be majd kétezer darabot ezekből az értékes tárgyakból..

Az izraeli törvény szerint a kincsek az állam tulajdonába kerülnek, s egy részüket különleges raktárban tárolják. A marokkói királyi család a legbőkezűbb ajándékozók egyike, VI. Mohammed király felesége Tzipi Livni ellenzéki vezetőnek gyémántokkal kirakott arany nyakláncot ajándékozott, amikor Livni 2009-ben Rabatba látogatott. A parlamenti kincstár néhány bizarr tárgyat is rejt: látható például a sztálingrádi városi tanácstól kapott bőr ostor is. Az izraeli törvényhozók tucatnyi ázsiai vázát, dekoratív porcelán tálat, kelyheket, ezüst és arany érmeket, nyakkendőket, tollakat, mandzsettagombokat kaptak. A különleges ajándékok között egy üveg ritka, kétszáz éves whisky is található.

Hofi 75

Július 2-án ünnepelte volna 75. születésnapját Hofi (eredetileg Hoffmann) Géza, a remek humorista 2002. április 10-én hunyt el. Érettségi után sikertelenül jelentkezett a színművészeti főiskolára. Öt évig dolgozott gyári munkásként, miközben fellépett Rózsahegyi Kálmán zsinagógájában, ahol Sas József és Sztankay István is társai voltak. 1960-ban a debreceni Csokonai Színház szerződtette. Az előadások után a szerepeket parodizálta barátjaival – e sikerek hatására már Hofi Gézáként lépett fel mindenfelé. 1968-ban, a Magyar Rádió szilveszteri műsorában elhangzott táncdalfesztivál-paródiájával vált ismertté. 1969-ben a Mikroszkóp Színpadhoz szerződött, majd 1983-ban „igazolt” a Madách Kamarába, itt saját szövegével és dramaturgiájával ötszázszor adta elő a Hofélia című önálló estjét, majd az Élelem bérével még többször lépett fel. Önálló produkcióival egyéni stílust teremtett, ma is gyakran idézik poénjait. Ráadásul kiválóan énekelt, több dala napjainkban is népszerű.

Mátajsz

Hetiszakasunk első része az ígérekkel, fogadalmakkal foglalkozik, és az ígéret is fogadalomnak számít. Zsidó ember fogadalmait megtartja, előfordulhat azonban, hogy valamilyen vis maior-ból kifolyólag ez akadályba ütközik. Ezért ígéreteink és annak értelmezhető kijelentéseink után hozzáteszünk két héber szót: bli néder, fogadalom nélkül. Ekkor, ha nem is tudjuk megtartani szavunkat, nem tettünk fogadalmat, nincs hát baj. A midjanitákkal vívott háborúról

is tudósít a szidra. E harc a Báál Peori események miatt tört ki. A harcban elesett a pogány próféta, Bileám is. Reubén és Gád törzsen nem akart átmenni a Jordánon túlra, de a harcokból sem kívántak kimaradni. Állataik számára azonban a Jordánon innen megfelelőbb terület

Mózes utolsó szavai

Dr. Frölich Róbert rovata

volt. Mózes teljesítette kívánságukat. A honfoglalás során kiviláglott, hogy e törzsek nagy szerepet játszottak a határőr-feladatokban.

Mászé

Mózes az Ö.való utasítására lejegyezte azon állomásokat, amelyeken a negyven év alatt táboroztak, megemlítve a fontosabb eseményeket. A Hor hegyénél megemlíti, hogy ott halt meg Áron. Megérkeztek Moáb síkságára, Jerikóval szemben a Jordán mellett. Innen már nem mehetett tovább Mózes. Meghagyta, ha átkelnek a Jordánon, semmisítsék meg az ott talált bálványokat. Kijelölték a törzsi területek határait is.

Dvórim

Jelentése: Szavak. Az Ötödik Könyvet Misné Tórának, a Tan megismétlésének is hívják, mert Mózes három utolsó szövegében az elmúlt negyven év minden fontos történéseit, tanítását felidézi. A próféta egyéniségéhez és küldetéséhez méltóan a könyv stílusa emelkedett, több helyen költői. E szidra mindig a Tisó böÁvot, Áv hó 9-ét megelőző szombaton hangzik el a templomokban. Ezt a szombatot a látomás szombatjának is nevezik, mert a Haftórában a cházon (látomás), az első szó, s Jesája próféta itt jósolja meg az első Szentély pusztulását Jeruzsálem és az ország erkölcsi vétkei miatt.

Voeszchánán

Mózes könyörög, hogy átkelhessen Jordánon, láthassa az Ígéret Földjét és bevezethesse oda népét. De mivel a Merivónál kétszer sújtott a sziklára, így fakasztott vizet, nem teljesül a kérés. A Piszga hegy csúcsáról láthatta az országot, de nem léphetett be oda. E hetiszakas ismétli meg a Tízparancsot; a szöveg több he-

lyen is eltér a Jiszrajban olvashatótól. Az eltérés oka, hogy Mózes annak a nemzedéknek idézi fel a szavakat, akik már a sivatagban születtek, s így értelmezni, magyarázni, bővíteni kell számukra a parancsokat. Itt hangzik el a legfontosabb imánkká vált Smá Jiszróél, a Halljad Izrael és az azt követő Vöohávtó, I.ten iránti szeretetünk megvallásának parancsa. „Szeresd az Ö.valót, a te Istenedet egész sziveddel, egész lelkeddel és egész erőddel!”

Éke

A szidra jelentése: következtében, itt I.ten rendeleteinek és parancsainak betartására hívja fel figyelmünket, az azok megtartásáért járó jutalom leírásával. Felsorolja azt a hét növényt, amelynek termése az Ígéret Földjének nevezetessége: búza, árpa, szőlő, füge, gránátalma, olaj, datolya. Ezután elhangzik egy mondat: „És enni fogsz és jól fogsz lakni és áldani fogod az Örökkévalót, a Te Istenedet.” A bölcsek e mondatból következtették ki az étkezés utáni ima, a bencsolás parancsát.

Jajm Kippur főpróbája

A következő hónapra esik az év – egyik – leggyászosabb napja, Áv hónap 9-e, azaz Tisó böÁv. Az elmúlt három és félezer év során e nap rengeteg bajt, veszteséget és pusztulást hozott a zsidóság számára. Igaz, a midrási legenda úgy tartja, hogy ezen a napon születik a Messiás, aki Izrael végső megváltását hozza el. Lássuk milyen tragikus események köthetők Áv 9-hez:

A Tóra szerint a kétkedő kémek miatt I.ten ezen a napon döntötte el, hogy negyven évig kell vándorolnia a népnek a pusztában, s majd csak egy új nemzedék juthat be az Ígéret Földjére. I. e. 586-ban ekkor fosztották ki, és égették porig a babilóniaiak az első Szentélyt, (Salamon templomát). 70-ben e napon pusztult el a második Szentély is, amikor a rómaiak, Titus vezette légiói rombolták le. 135-ben a rómaiak elfoglalják Betár erődjét, leverik a Bar Kochba-lázadását, Bar Kochbát megölik.

1290 – I. Edwárd angol király aláírja a zsidók száműzéséről szóló dokumentumot Angliában. 1492 – A zsidók kiűzése Spanyolországból (Alhambrai dekrétum). 1914 – Az első világháború kezdete. Az itt nem felsoroltak mellett a hagyomány szerint Józsefet is e napon adták el Egyiptomba rabszolgának, így közvetve az egyiptomi rabszolgaság is ezen a napon dőlt el. Tisó böÁvkor, mint Jajm Kippurkor 25 órán keresztül tilos az étel és ital fogyasztás. A böjt előtti utolsó étkezésnél az egyik fogást hamuval hintik meg. A tisztasági mosdason kívül tilos a fürdés, mosakodás. A gyásznapot megelőző kilenc napban nem esznek húst, és nem isznak bort. A templomokból eltávolítanak minden díszítést. Délig alacsony zsámolyon, vagy a földön ülnek. A táliszt és a tfilint nem veszik föl reggel, csak délután. Nem tanulmányozzák a Tórát, mert az megörvendeztetni a szívet. Jeremiás siralmait (Megilász Échó) olvassák, és gyászéneket énekelnek.

Párizs legendás bajnoknője

Újra a hölgyeké a főszerep, az ismert zsidó sportolókat bemutató rovatunkban. Mindkettő, sport-ága honi legjobbja volt, illetve egyikük napjainkban is. Körmöczy Zsuzsa a magyar női teniszszekők közül egyetlenként nyert egyéniben Grand Slam tornát, míg Polgár Juditról talán mindent elmond, hogy a XX. század legjobb női sakkozójának választották.

Körmöczy Zsuzsa 1924. augusztus 25-én született és öt éve, 2006. szeptember 16-án hunyt el. Legeredményesebb teniszező(nő)nk tizenhárom éves koráig nem tudott dönteni a tenisz és a vívás között, mert utóbbiban is remekelt. Balatonföldváron, szülei telke mellett volt egy pálya, ahol figyelte a teniszezőket. Amikor 9 évesen maga is kipróbálta a sportágat, olyan ügyesen játszott, hogy az edző, Zeitler János rögtön azt mondta az édesapjának: „Mérnök úr, a lányát szívesen tanítanám akár ingyen is. Biztos vagyok abban, hogy ebből a gyerekből világhírű teniszező lesz.” Jó jósna bizonyult! Zsuzsa tizenhárom évesen nemzeti és nemzetközi bajnokságokon is elindult, s egy év múlva, 1938-ban nagy meglepetésre legyőzte Wheelert, az amerikai ranglista második helyezettjét. A második világháború zsidó származása miatt komoly törést jelentett a pályafutásában. Sokat kellett bujkálnia. 1947-ben, a férfi egyes magyar győztesével, Asbóth Józseffel vegyes párosban a harmadik helyen végzett a Roland Garros-on, majd a következő évben párosban menetelt az elődöntőig. S bár több versenyt is nyert, az igazi nagy

sikerre még tíz évig kellett várni. Egy évtizedig szerepelt neve a világranglistán az első tíz között, s legjobb évében, 1958-ban második is volt. Ebben az évben nyolc versenyen indult, s hetet megnyert. Már 1956-ban is eljutott egyéniben is az elődöntőig kedvenc versenyén, Párizsban, a Roland Garros-on, aztán két év múlva 6:4, 1:6, 6:2 arányban legyőzte a finálében a brit Shirley Bloomert, ezzel elsőként, és mindmáig egyetlen magyar nőként egyéniben nyert Grand Slam viadalt. Ráadásul Wimbledonban is elődöntőt játszott, s végül a harmadik helyen zárt. A következő évben nem sok választotta el a címvédéstől Párizsban, a döntőben csak nagy csatában kapott ki a brit Christine Trumantól. Két év múlva pedig újra a legjobb négyig menetelt. Hatszor győzött a Monte Carló-i nemzetközi versenyen, de a világ számos országában nyert tornát, így Olaszországban, de egy nyolc állomásból álló karibi turné egyik állomásán is győzött. Tizenkilencszer lett magyar bajnok, ötször főiskolai világbajnok. 1964-ben hagyta abba a versenyzést, hat évig a magyar női válogatott szövetségi kapitánya volt, majd 1985-ig a Testnevelési Főiskola nemzet-

közi osztályát vezette. 1985-ben elvállalta a Vasas tenisz szakosztályának vezetését, tisztségeit a klubnál 2004. májusáig viselte. Közben lányával indított tenisziskolát, főként a teniszezni vágyó amatőrök oktatása céljából. Az iskola ma is működik, és lánya viszi tovább Zsuzsa néni örökségét. Élete során több kitüntetést is kapott, így a Magyar Köztársasági Érdemrend középkeresztje polgári tagozatát, a Magyar Olimpia Szövetség díját, életműdíjat Nemzeti Sportszövetségtől.

Huszonkét éve a ranglista élén

Polgár Judit 1976. július 23-án született. Sok rokona vált a holokauszt áldozatává, nagyanyja túlélte Auschwitzot. Judit és a két nővére (Zsuzsa és Zsófia) pályafutásával édesapjuk, Polgár László egy pedagógiai kísérletben bizonyította, hogy a gyermekek csúcsteljesítményekre képesek, ha korai életkortól képezik őket egy speciális területen. A szülők magántanulónként oktatják a lányokat, s mindhárman több idegen nyelven beszélnek. Míg a sakktablánál...

1990-ben ismételt, nyert a 14 évesen aluli fiúk világbajnokságán, Szalóniki után Újvidéken is olimpiai aranyat szerzett, természetesen tábla arannyal. A Polgár lányok tudására jellemző, hogy ebben az évben a férfi görög válogatottat is legyőzték. Sokak bánatára ekkor szerepeltek utoljára együtt a lányok, mert Judit később már a férfi csapatban szerepelt. A két esztendő között, 1989-ben állt a női világranglista élére, melyet napjainkig fölényesen vezet. Legmagasabb pontszáma 2735 volt 2005 júliusában érte el, míg októberben a férfi világranglistán állt a 8. helyen. De térjünk vissza a versenyekhez, a férfi nemzetközi nagymester címet először 13 évesen teljesítette, majd 15 éves és 4 hónapos korában szerezte meg, ez sokáig világcsúcs volt, s ebben az évben (1991), megnyerte a hazai férfi superbajnokságot is. A férfi veterán világválogatottat ellen kétszer győztes női világválogatott tagja (1992, 1995). Utóbbi évben megnyerte a nem hivatalos 2

perces világbajnokságot, de az évek során sok más tornán is első helyen végzett a férfiak között, így Hastingsban, a madridi szuperverseny, vagy éppen Amerikában. Férfi világbajnokságon kétszer jutott a legjobb nyolcig, Európa-bajnokságon éppen idén zárt dobogósként, eddigi egyetlen magyarként, ráadásul még sosem került ilyen viadalon nő az első három közé. A magyar férfi válogatott tagjaként 1999-ben ezüstérmet szerzett az Európa-bajnokságon, míg a 2. táblán legjobb teljesítményt nyújtva aranyérmes lett. Három év múlva még nagyobb sikert ért el: Bledben 12 partiból 8,5 pontot gyűjtött szintén a 2. táblán és jelentős szerepet vállalt abban, hogy a csapat egyetlen ponttal lemaradva az oroszok mögött a második lett, s így 1980 után szerzett újra érmet. Majd Moszkvában az Oroszország-Világválogatott meccsen legyőzte a korábbi világbajnok Kaszparovot. Az élete során regnáló nyolc világbajnok közül csupán Kramnyik úszta meg eddig, s az egyszer vagy

többször megverték: Anand, Halifman, Karpov, Kaszimdzsanov, Ponomarjov, Topalov. Nyert Szmiszlov ellen és párosmérkőzésen Szpasszkij ellen is. Továbbá hétszeres sakk Oscar-díjas, magyar, lengyel, angol és olasz csapatbajnok. Míg nővérei külföldre költöztek, ő továbbra is Magyarországon él és 2004-ben megszületett fia, Olivér, két évvel később lánya, Hanna. Kétgyermekes anyukaként kevesebbet versenyez már, jelenleg viszont Kínában szerepel a tíz résztvevős csapat-világbajnokságon.

I M A R E N D

Hétköznap: 7.³⁰-kor kezdünk reggel, az esti ima időpontja 18.⁰⁰ óra, helyszín a Talmud-Tórában (Bp. VII. Wesselényi u. 7).
 Az esti ima előtt fél órával sakkal, kártyával, kávéval és teával várjuk híveinket!

Péntek esti ima: 18.⁰⁰-kor a Dohány Zsinagógában.
Szombat reggeli ima a Dohány Zsinagógában: Sachrisz: 9.³⁰
 Tóraolvasás: 10.⁰⁰ Muszáf ima: kb. 10.⁴⁵

A péntek esti és a szombat délelőtti kiddust a Hevesi Sándor teremben tartjuk, míg a szombat délutáni sálesszüdeszt továbbra is a Talmud-Tórában.

www.dohany-zsinagoga.hu

Régi emléktárgyaink a Levéltár új kiállításán

Fotó: Paszternák Tamás

Gyűjtőpersely

A zsidó közösségekben alapvető érték az önkéntes jótékonyság és a jótékony célú adomány, a cedaka. A hátrányos jogi helyzetben lévő közösségekben a jótékonyági egyletek biztosították a zsidó közösségek szegényebb, társadalmilag rosszabb helyen álló tagjainak ellátását. A temetkezések, a betegek, árvák és özvegyek minimális támogatásához is sok pénzre volt szükség, melyet a közösség valamennyi tagjától begyűjtött jótékonyági adományból, cedakából fedeztek. Pest gyorsan fejlődő modern város volt, ahová elsősorban fiatal emberek, fiatal családok költöztek, anélkül a népes családi háttér nélkül,

amely a falusi, vagy kisvárosi életben jellemző volt. Ilyen viszonyok között különösen fontos volt a közösségi jótékonyági intézményrendszer. A kiállított gyűjtőpersely a Dohány utcai zsinagóga kincstárából való, s peremének felirata szerint a közösség előljárói készítették 1887-ben.

Sárga csillag

A magyar kormányzat rendelete szerint 1944. április 5. után minden 6 évnél idősebb „zsidó személy”, saját lakásán, vagy házán kívül, felső ruhájának bal oldalán tiszser tíz centis, kanári-sárga színű, hatágú csillagot volt köteles viselni. A csillag felvarrása a gettóítás és deportálás, azaz a halál előszobája volt. A zsidó kisebbség és a ke-

Rövid tárlatvezetésre invitáljuk Önöket a Templom titkai sorozatunkban. Így azok is megismerhetnek néhány ereklyét, akik nem lehettek ott július közepén, amikor közösségünk tagjai megnézték a felújított Goldmark termet. A terem hátsó részében a Magyar Zsidó Levéltár új, állandó kiállítást hozott létre a pesti Zsidónegyedről. A látogatók közül sokan lelkesen jelezték, hogy hasonló tárgyait, irataikat majd a levéltárnak ajándékozzák. Lapunkban is a Levéltár vezetője, Toronyi Zsuzsa lesz a tárlatvezető, s beszél néhány kiállított tárgyról.

resztény többség között egyik pillanatról a másikra éles szakadék nyílt. Az a nem zsidó, aki zsidóval mutatkozott együtt, vagy csak szóba állt, számíthatott rá, hogy csípős megjegyzéseknek, inzultusoknak, sőt kiközösítésnek, netán feljelentésnek teszi ki magát. A többség érdektelenségből, vagy félelemből levegőnek nézte az utcán szembejövő zsidókat. Sokan kihasználták az alkalmat, és megfenyegették, megalázták, kigúnyolták őket. Mások úgy fejezték ki a kormány és a rendszer iránti megvetésüket, hogy a korzón sétálva tüntetően belekaroltak zsidó barátaikba.

Temetési jegyzék

1945. január 18-án, amikor felszabadult a pesti gettó, halottak ezrei heverték az utcákon. Mivel a város szélén található temetőket a háborús körülmények között nem lehetett megközelíteni, sokukat a város parkjaiban, zöldterületein temettek el. 2281 lelőtt, éhen halt és megfa-

gyott zsidó tetemét a Dohány utcai zsinagóga és a Hősök zsinagógája közötti területen temettek el. A temetéseket síronként jegyzőkönyvezték. A 24 tömegsírban nyugvók közül 1170-et nem sikerült azonosítani.

Mérlég

A második világháború után a magántulajdon felszámolására irányuló törekvéseivel megszüntette a kisipart és kiskereskedelmet is. Néhány „maszek” étterem és cukrászda mégis működhetett, így a legendás kóser Frölich cukrászda a Dob utca 22-ben, a hajdani Weiss pékség helyén. Frölich György, Engländer Bandi nevű barátjával 1953-ban nyitotta meg cukrászdáját, majd Engländer 1956-ban Bécsbe távozott, s Gyuri bácsi egyedül vitte az üzletet. A kiállított mérlég a kóser flódni és barhesz nyomai mellett ennek a nehéz korszaknak az emlékét őrzi.

A Duna-partról menekült meg az elismert sminkmester

A személyes kapcsolat mellett, sokakról annyit tudunk, hogy évek óta megjelenik a Dohány utcai zsinagógában. Tudjuk, hogy ismeretlen ismerőseink hol foglalnak helyet, de többet nem. Ezen változtatunk, s időről-időre bemutatunk valakit a régiek közül. Most Sommer Kata- linnal beszélt Sharon Asher.

– A Nagymező utcában csillagos házban laktunk a háború alatt egy ideig. Anyukám szerzett papírokat, ennek segítségével jutottunk be a nemzetközi gettóba. Ott voltunk pár hónapig, aztán egy napon elvitték az egész házat a Duna partra, szortíroztak minket, és a csoport felét belelőték a Dunába. Nekünk szerencsénk volt, mert hátrább álltunk a sorban. Eközben valaki értesítette Wallen-

berget és ő kijött a Duna partra... – ...emlékszel arra, hogy nézett ki? – Öt éves voltam, de emlékszem, hogy jött egy magas ember és leál-lította a mészárlást.Aznap éjjel be-vittek minket a gettóba és egész éjszaka álltunk a Klauzál téren, bor-zalmas volt... Először a Nagydiófa utcába kerültünk, majd a Holló utca 7-be. Aztán 1944 karácsonyán óri-ási bombatámadás elvitte a fejünk felől a tetőt, ezért utána a Dob utca 6-ban éltünk. Onnan el akarták vinni anyukámat munkára, azt hit-tem elveszítem. Összeszedték az embereket a házban és a hátsó lép-csön mindenki lejött, s édesanyám is ott volt, így kerültünk át egy svéd kórházba, és ott szabadultunk fel ja-nuár 18-án. Apámat már korábban elhurcolták munkaszolgálatra, majd Flossenburgba került táborba, itt összeverték és többé nem jött haza. – Mikor ismerkedtél meg színházzal? – Már gyerekként, abban az időben a Nagymező utca tele volt színhá-zakkal, meg mozikkal. Negyedik osztályig a Wesselényi iskolába jár-tam, ebben az időben államosítot-ták az iskolát, ezután átkerültem a Lovag utcába. Hetedikesként lát-tam a színház ajtaján, hogy gyere-keket keresnek, a Légy jó mind-halálíg című előadásra statisztának.

Elmentem válogatásra, és így beke-rültem a színházi életbe. Lányként játszottam fiút, ezért parókát kaptam a fejemre, és ez rettentően tetszett. – Ez meg is határozta a későbbi pá-lyafutásodat... – Akkor még nem tudhattam de végül igen. Amikor el akartam he-lyezkedni nem vettek fel sehová, mert rossz kádernek számítottam. Fél évig voltam vasesztergályos, de behívták anyut az iskolába, hogy jobb lenne, ha kivenne az iskolából, mert nem garantálják a testi épsé-gemet, féltek, hogy megvernek. A munkások ugyanis úgy zsidóztak, hogy ezt elmondani nem lehet, én meg rendre visszaszóltam. Ezután megismertem az Ifjúsági Színház fodrászát, és felvettek gyakorlatra, itt több darabban is részt vehettem. 1956 után a Faluszínháznál ajánlot-tak állást, amelyet elfogadtam, hét hónapot töltöttem itt, az Operett-színházba kerültem. Két év múlva a Magyar Televízióba kerestek színházi gyakorlattal rendelkező fodrászt, sminkest. Én lettem az első státuszos sminkes, rengeteg él-ményt kaptam a tévétől, számos si-keres produkcióban dolgozhattam. – Beszéltél arról, hogy mindig fon-tos volt számodra a zsidóságod. Mikor, s miként kerültél kapcso-

latba a Dohány utcai zsinagógával? – 1982-ben kibéreltem a Dob utcá-ban egy üzletrészt és már akkor itt volt a Frölich cukrászda. Összeba-rátkoztam Frölich Róbert szüleivel, s kiderült, Gyuri bácsi anyukám kollégája volt mielőtt cukrász lett. Robit pedig gyerekkora óta ismer-em. Majd 1995-ben Robi temette el a férjemet, aki a Filmgyárban dolgozott, s az összes Fábry film-nek ő volt a gyártásvezetője. Zoltai Gusztávval még a Játékszínben dol-goztam együtt. Maszkmesterként Robi esküvőjére az egész családot én sminkeltem, igaz Katit nem na-gyon kellett, mert szép hölgy. Fiúk, Dűnyő születése után, amikor sé-táltak mindig bejöttek az üzle-tembe, s még közelebb kerültünk egymáshoz. Idővel többször uta-ztam Izraelbe a BZSH szervezésé-ben, és első úton megismertem szinte mindenkit a közösségből. Ezután kezdtem el járni a Dohány utcai zsinagógába, először csak a nagyünnepekre, aztán sűrűbben. Úgy éreztem, valahová tartoznom kell, s hová tartozzon az ember, ha nem a hittestvérei közé. A férjem ugye elhunyt, a testvérem Ameri-kában él, most ez a közösség a kis családom, s szeretek a Dohány utcai zsinagógába járni.

A fotó nem bálvány

A Tízparancsolat második előírásának lényege: „ne készíts ma-gadnak bálványokat”. S nem is láthatunk szobrot a zsinagógák-ban. Sőt, Rembrandtnak azt sem engedte a zsidók többsége, hogy lerajzolja, lefesse őket. Viszont manapság lelkesen őrizzünk meg emlékeinket fotókon. Főrabbin, Dr. Frölich Róbert elmondta, hogy ez miként lehetséges, ezzel miért nincs semmi gond.

A rabbi válaszol

– Már a középkori ember is megértette, hogy a fa-ragott képek, alakok készítésének tilalma, a bál-ványimádás ellen szól – kezdte főrabbin. – Azonban már a középkori, XIV-XVI. századi kéz-iratokban is találhatunk ábrákat, amelyeket az adott történet jeleneteihez rajzoltak. Míg a képző-művészek érdekes módon a saját koruknak meg-felelő ruhákban mutatták be a Tórában is szereplőket, így Mózeset például csúcsos süvegben láthatjuk. A zsinagógákban Bét-Sván-t leszámítva a középkor után sem volt szokás az alakábrázolás.

Dr. Frölich Róbert kiemelte, nem véletlen, hogy a művészeti ágak közül talán a szobrászat az egyetlen, amelyben nem jeleskedtek a zsidók. S itt a lényeg: a háromdimenziós kép az már bál-ványimádásnak minősülhet, míg a kétdimenzi-óssal nincs ilyen probléma, ezért lehet festményt, vagy éppen fotót készíteni. Ezt bizo-nyítja, hogy az ortodoxoknál és a chaszidoknál is a szellemi vezető, esetleg a korábbi nagy rab-bik képe díszhelyet kap a falon otthon, de még az üzletekben is.

A szoborfánál emlékeztünk

Az elmúlt évek hagyományainak híven, idén is július első vasárnap-ján, ezúttal július 3-án emléke-ztünk a Dohány utcai Zsinagóga kegyeletes kertjében, a szimbolikus jelentőségű szobornál, melyet 1988. július 30-án lepleztek le. A megemlékezésen a Dohány utcai körzet elnöke, Zoltai Gusztáv szolt a megjelentekhez, s ebből a be-szédből idézünk.

Az elmúlt több mint két évtized-ben e szoborfa ezüstös levelei megsokasodtak. A poklokat jártak közül azóta elhunytak, elmentek a valaha visszatért szentanúk egyike-másika, s mára már keve-sek maradtak, akik, élő szóval, föl-

idézhetik 1944-45 vérzivataros napjait. Ez is igazolja az Alapít-vány tiszteletre méltó igyekezetét, hogy örök mementó idézze a hat-százezer magyar zsidó honfítár-sunk fájó és sohasem feledhető emlékét. És hangozzék bármilyen fűrcsán: hiányát! Mert a megölt, az agyonvert, az éhen pusztult, az el-gázosított felnőttek és gyerekek képessége, szorgalma, mit ne mondjak: zsenialitása, vidám ka-cagása és simogatásuk ösztönző szeretete hiányzik a világból. Magam néhány éve Bergen-Bel-senben jártam, a tábor felszabadí-tásának 55. évfordulóján. Exhu-mált édesanyámat temettem, te-methettem el, akit innen hurcoltak

gettóba, lágerbe, s aki ugyan túl-élte a borzalmakat, ám a szabadság küszöbén, néhány rövid nap múl-tán, belehalt szenvedéseibe. Ez az én egyéni fájdalom. A megrendítő közös gyászszertar-tást, annyi más között, végigkísérte egy szál skót dudás. A különös zene megrendítő hangja a bergeni sírok fölé szállt, túl a fenyőkön, s még feljebb: az Ö.való színe elé. A királyi brit haderő veterán katonája olyan invencióval, tartással muzsi-kált, amely csak a felszabadítónak, a hősnek adatik meg. Most itt állok önökkel a budapesti templomi sírkert Emánuel-fája alatt. Anyámat siratom és a ma-gyar zsidóság derékhadát. Sokféle pusztításról, genocídiumról hallot-tunk és hallunk, de olyanról, mint a náci gépesített halálgyár, nem tu-dunk. S reméljük: nem is fogunk hallani, tudni soha. A gyászunk mély, és tudjuk: a gyászban azoknak nehéz, akik to-vább élnek. Akik a helyükön ma-radnak, és akiknek megadatik, hogy dolgozzanak családjukért, közösségükért, hazájukért. Gyönyörű jelkép ez a fa. Azzal is, hogy az utódok tűzik fel ágaikra az emlékező ezüst levelet, megölt szeretteik nevével. Gyerekek, uno-kák nem mondhatnak szebb és méltóbb áldást, mint így ezzel a gesztussal.

„Utódaink! Mondjátok el gyerme-keiteknek: ez az emlékmű a ma-

gyar zsidóság örök gyászának fémbe öntött kifejezője. Hogy em-lékezzenek azokra, akiket gyilk-o-sok pusztítottak el, mert Izrael népéből voltak valók.” Ezek a szavak az Alapító Okiratból valók. Megrázó mondatok. Fölidé-ződik bennük az ógörög költészet legtömörebb és legmegrázóbb verssora: „Vándor, állj meg, és vidd hírül a spártaiaknak.” Szerb Antal szerint ezzel kezdődött a tör-ténelem világirodalma. Nos, a mi zsidó tragédiánkkal, – amelynek során Szerb Antal-t is megölték, – nem kezdődött, csupán folytatódott a történelem. Legfel-jebb abban bízhatunk, hogy köze-lebb kerültünk a messiási időkhöz, Kant Emánuel örök békéjéhez. Legszentebb imánk a Káddis. A napi háromszori imarendben több-ször is elmondjuk. Elmondjuk most is. Ez az ősi, áldott szöveg egyetlen szóval, egyetlen jelzővel nem utal a halálra, az elmúlásra. Csak az Örökkévaló mindenható-ságát, a békét dicséri. Aki ma imádkozik, kérem: kérje a Teremtőt, hogy a gyászt változtassa bizakodássá, tegye közösségünket erőssé, legyünk szorgosabbak, te-hetségesebbek, éljük át zsidóságun-kat mélyebb hittel. S töretlen egészséggel idézzük szüleink, nagyszüleink, a magyar zsidóság emlékét, ahogyan ezt Emánuel fája is tanítja valamennyiünknek - az idők végezetéig!

Az izraeli gasztronómia kialakulásának története

Előző számunkban bemutattuk, hogy az idők során miként alakult, változott az izraeli konyhaművészet. Szóltunk arról, hogy a különböző országokból betelepülők milyen ételeket vittek magukkal új hazájukba. Ezúttal arról olvashatnak, hogy mitől is kóser az étel, illetve melyek ma Izrael speciális ételei.

Minden zsidó konyhának fontos eleme, hogy kóser legyen, azaz, összhangban kell lennie a zsidó étkezési szabályokkal. A négy lábú állatoknál a fogyaszthatóság ismérve, hogy hasított patájú és kérődző legyen a jószág. A halaknál a pikkely és uszony a követelmény, míg a madaraknál tiltott a ragadozó és mosárban élő szárnyasok fogyasztása. Bizonyos élelmiszerek, valamint hús-és tejtermékek nem kombinálhatók. Ez szükségessé teszi a két edény használatát. Ezért a vallásos

zsidók a konyhát két részre osztják, egy húsosra és egy tejésre. Sajátosan alakult a szombat és a különböző zsidó ünnepek megtartása, illetve az ételek elkészítésének módja, mint például a fonott kalács, sólet és a fánk. Sok ételben van valóságos szimbolizmus, különösen érteendő ez a fonott kalácsra, a borra és a süteményekre.

Izrael speciális ételei

Érdekes ételek közé sorolhatjuk a shakshoukát, ez az étel kicsit hason-

lít a lecsóhoz, Izraelben – mint sokan Magyarországon is, - általában tojással készítik. Gyakoriak az országban a falafeles kioszkok. A pitába kiegészítőként kínálnak különleges extrákat, mint sült burgonyát, rántott padlizsánt, salátákat és savanyúságokat. Míg a shwarma, amely Törökországból származik Izraelben általában pulykából, vagy bárányhúsából készül. A sólet kelet-európai szokás szerint tartalmaz füstölt húst, burgonyát, árpát, babot, kemény tojást, fűszereket, mint a bors és fűszerpaprika. A spanyol sólet alapanyaga csirke, vagy marhahús, rizs, bab, fokhagyma, burgonya, fűszerek, mint a kurkuma. A marokkói sólet is másképpen készül, marhahússal, hagy-

mával, velős csonttal, burgonyával, csicseriborsóval, tojással és többféle fűszerrel, mint, kurkuma, kömény-mag, paprika és bors. A friss hal könnyen elérhető Izrael partjainál, illetve a tavak mellett. A halak elkészítésére jellemző a mediterrán stílus, roston, vagy rántva, frissen facsart citromlével. A pisztiráng, valamint a Szent Péter hal is közkedvelt. A halakat párolt zöldségekkel, és különböző mártásokkal fogyasztják. A grillezett és rostonsült húsok elkészítése is nagyon gyakori. Az országban számos helyen árulnak marhából-, és bárányhúsból készült kebabot és saslikot. A kültéri grillezés is nagyon közkedvelt időöltés Izraelben. Péntek este, a szombat beköszöntével a vacsoránál a családok kedvenc ételei kerülnek az asztalra, ezek etnikai szokások szerint változnak. Az ünnepi asztal fontos kellékei, a fonott kalács és a bor. Ahogy fejlődött a mezőgazdaság Izraelben úgy jelentek meg új gyümölcsök és zöldségek a piacon. Újra használni kezdték a „bibliai” eredetű gyümölcsöket, a fügét, gránátalmát az őshonos ételekben, a tuskés körtét a zabart, valamint a csicseriborsót és a mézet. A humusz, azaz a csicseriborsókrém, speciálisan izraeli étel.

Sharon Asher
http://izrael-kulturaja.blogspot.com/

A Blogger Séf ajánlata

Sharon Asher

A receptek 6 személyre szólnak »

Sárgabarack krémleves

Hozzávalók: 1 kg sárgabarack, 15 dkg porcukor, 2 db szegfűszeg, csipetnyi őrölt fahéj, 1 citrom reszelt héja, 1 dl fehérbor, 2 dl tejszín

Elkészítés:

A sárgabarackot kimagozzuk, meghámozzuk, negyedrészt apró kockákra vágjuk. Mélyebb üveg-, vagy porcelántálba halmozzuk, nagyjából 5 deka porcukorral megszórjuk, és 1 órára hűtőszekrénybe tesszük. A többi barackot feldaraboljuk, és a maradék 10 deka porcukorral, szegfűszeggel, fahéjjal, fehérborral és reszelt citromhéjjal 1 liter vízben puhára főzzük, majd kicsit lehűtjük. Alaposan átturmixoljuk és kihűtjük. Hozzáadjuk a bort, a tejszínt, csipetnyi sót, és összekeverjük. Beletesszük a kockára vágott barackot, megkeverjük, és legalább fél órára hűtőbe tesszük.

Sült hal citromosan

Hozzávalók: 6 db 40-60 dekás édesvízi, vagy tengeri hal, izlés szerint só, bors, köménymag, bors, 6 dl olaj
A mártáshoz: 6 evőkanál frissen kinyomott citromlé, 4 gerezd fokhagyma, só, bors, 2

kávéskanál olaj, 1 kis csokor finomra vágott petrezselyem

Elkészítés:

A megtisztított halat megmossuk, szárazra töröljük, a fél citrommal kívül-belül bedörzsöljük, a benne maradt levét a hal belsejébe nyomjuk. A halakat mindkét oldalukon beirdaljuk, a fűszereket elkeverjük, s a keverékkel bedörzsöljük a halak mindkét oldalát úgy, hogy jusson a vágásokba. Tíz percig pihentetjük, majd serpenyőben ropogósra sütjük. A megmaradt olajban elvegyítjük a mártáshoz előkészített fűszereket, hozzáöntjük a hat evőkanál citromlevet, az egészet elkeverjük, s a mártással megöntözzük a halakat. Petrezselymes burgonyával, citromszeletekkel körítve forróan tálaljuk.

Meggyes pite

Hozzávalók: 10 dkg margarin, 25 dkg porcukor, 4 tojás, csipet só, 25 dkg liszt, 2 dl tej, 1/2 csomag sütőpor, kb. 1 kg meggy

Elkészítés:

A puha margarint, 4 tojás sárgáját, 25 dkg porcukrot kevés sóval jó habosra kikeverjük. Beleöntjük a tejet, a lisztet és a sütőport, és alaposan elkavarjuk. Végén óvatosan hozzáadjuk a keményre vert tojásfehérjét, és zsírozott, lisztezett tepsibe tesszük. Beleszórjuk a magozott meggyet, és lassan, közepes lángon sütjük. Megvárjuk, míg kihűl, tetszés szerint szeleteljük, majd a tetejét megszórjuk porcukorral. Tányérra helyezve, akár vaníliás fagyalattal is tálalhatjuk.

Kivételes koncertek a zsinagógánkban

Klasszikusok, operaslágerek, szefárd dalok és klezmer a Dohány utcai zsinagógában a Zsidó Nyári Fesztivál idei programjában. Nyitásként, augusztus 27-én este tíz órától az izraeli harmonikás csapat, az Adler Trió, illetve Illényi Katika hegedűművész és a Cseke Quartet ad koncertet.

A New York-i Metropolitan fúvós együttese, a The Metropolitan Opera Brass of New York is szerepel a Dohányban. A társaság első alkalommal lép fel Európában, a koncert vendége a kiváló francia zongoraművész, Francoise de Clossey lesz. A programban Debussy, Lehár és Bernstein művek hangzanak el. Több szempontból is páratlan élménnyel gazdagodhatnak az érdeklődők, amikor a világzene kelet-európai sztárjai, Lajkó Félix, a Balogh Kálmán Gipsy Cimbalom Band és Marko Markovic ad közös koncertet. A nem mindennapi csapatnak megfelelően a produkció is egyedi lesz. Sokaknak jelentett felejthetetlen emléket Palya Bea két évvel ezelőtti első szefárd koncertje. A zsidó kul-

túra dalai az eltelt idő alatt Bea repertoárjának részévé váltak. Ezeregy szefárd éjszaka című új műsorának bemutató előadását a Zsidó Nyári Fesztiválon hallhatják. A fesztivál közönségének régi kedvence, David D'Or a világsztár magyar operadívával, Miklósa Erikával énekel. A két kivételes hangú művészt a Magyar Állami Operaház Failoni Zenekara kíséri, vezényel Murry Sidlin. A Budapest Bár olyan szolostákat vonultat fel, mint Behumi Dóri, Frenk, Kollár Klemencz László, Lovasi András, Németh Juci, Rutkai Bori és Szűcs Krisztián. Felelevenedik a régi kávéházak hangulata, ahol a közönség és a zenészek valami furcsa szövetségben léteznek. Az idei program egyik szenzációja, az Idan Raichel Project. A világhírű izraeli formációt a világon mindenhol örömmel látják. Az együttes a Zsidó Nyári Fesztiválon szerepel először Magyarországon. Másnap a fesztivál emblematikus csapata, a Budapest Klezmer Band zárja a rendezvényt, s a Vujicsics Együttessel ad közös koncertet.

Kell egy hét együttlét

Nyugodt szívvel kölcsönözhetjük a Sziget Fesztivál egykori szlogenjét a zsidó kulturális élet legjelentősebb eseménye, a Zsidó Nyári Fesztivál kapcsán, melynek idén is a Dohány utcai zsinagóga lesz az egyik fő helyszíne. Az augusztus 27-től szeptember 5-ig tartó fesztivál egy rendhagyó, éjszakai koncerttel kezdődik zsinagógánkban, az itteni fellépőkről külön írunk. Most a többi helyszín programjaiból szemezgetünk.

Az Uránia Nemzeti Filmszínház augusztus 28-án a Váci Szimfonikus Zenekar operett estjével nyit. Másnap az izraeli Beer-Sheva Theater Játszd újra Sam! című előadását láthatják, amely idén Izraelben elnyerte a legjobb komédia díját. A „moziban” fellép Falusi Mariann és Földes Tamás, s Leonard Cohen és Irving Berlin dalaiból ad koncertet,

míg a Zsidó Nyári Fesztivál állandó sztárvendége, Horgas Eszter régi filmslágerekből összeállított új produkciójával várja az érdeklődőket. A Rumbach zsinagógában általában kamarazenei estekre várják az érdeklődőket, így idén is két koncertre válthatnak jegyet a klasszikus zene kedvelői. Korcsolán Orsolya hegedűművész Bécsi szalon címmel, ad

Programok a Dohányban

augusztus 27. (szombat) 22:00

Adler Trio, Illényi Katika és a Cseke Quartet

augusztus 28. (vasárnap) 19:00

The Metropolitan Opera Brass of New York

augusztus 29. (hétfő) 19:00

Lajkó Félix, Marko Markovic és a

Balogh Kálmán Gipsy Cimbalom Band

augusztus 30. (kedd) 19:00

Palya Bea, 2011-es Ezeregy szefárd éjszaka

című turnéjának bemutató koncertje

augusztus 31. (szerda) 19:00

Miklósa Erika és David D'Or

szeptember 1. (csütörtök) 19:00

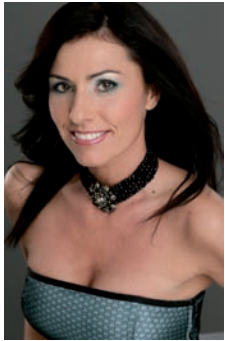
Budapest Bár

szeptember 4. (vasárnap) 19:00

Idan Raichel Project

szeptember 5. (hétfő) 19:00

Budapest Klezmer Band és a Vujicsics Együttes

Nyerjen jegyet a Fesztiválra!

Játékra invitáljuk a Pesti Sólet olvasóit! A Zsidó Nyári Fesztivál szervezői felajánlottak 2-2 jegyet minden programra, melyet a Dohány zsinagógában rendeznek. Nem kell mást tenni, mint az alábbi kérdésekre helyesen válaszolni. A megfejtéseket augusztus 15-ig küldjék el főrabink, Dr. Frölich Róbert email címére: rabbi@dohany-zsinagoga.hu, vagy levélben: a 1075. Budapest Síp u. 12 (Dohány körzet). *A nyertesek nevét, illetve a helyes megoldásokat következő számunkban olvashatják.*

1. Milyen rokoni kapcsolatban áll egymással az Adler Trio művészei, Dror Adler és Michal Adler-Gronich?
2. Melyik országban született Mauro Maur, a New York-i Metropolitan Fúvós Együttesének vezetője?
3. Melyik híres magyar filmrendező készített filmet Lajkó Félixről?
4. Hányadik Zsidó Nyári Fesztivál lesz idén?
5. Mi a címe Palya Bea legutóbbi lemezének?
6. Mi a foglalkozása Miklósa Erika férjének?
7. Hány szolostával lép fel a Budapest Bár a Zsidó Nyári Fesztiválon?
8. Melyik országból érkezik hozzánk az Idan Raichel Project?
9. Mikor (és hol) alakult a Vujicsics Együttes?

koncertet, míg Leonard Schreiber hegedűművész és Veronika Shoot zongoraművész a Bachtól Gershwinig című előadással lép a publikum elé.

A fesztivál hagyományos programjai közé tartoznak a filmdnapok, amelynek első alkalommal ad otthont a Puskin Mozi. Idén egy hétig vetítik a közelmúlt legnépszerűbb izraeli alkotásait. A mozifilmek előtt rendre egy rövidfilmet is láthatnak, amelyet Juszt Balázs és Ritter Doron készített a mai Izraelről.

A Fesztivál új helyszínnel gazdagodik, az idei esztendőben a felújított Goldmark Teremben is lesznek

programok. Kalmár Tibor Kulisszatitkok című sorozatában olyan neves művészekkel beszélget, mint Bodrogi Gyula, Székelyi József és Gálvölgyi János. Míg Váradi Júlia a világhírű magyar származású, Olaszországban élő író, rendező Giorgio Pressburger-t látja vendégül, s itt lép fel Gerendás Péter, Családregegy című lemezének bemutató koncertjével is.

A Zsidó Múzeumban Arató András Szabadság, szerelem című fotó kiállítását tekinthetik meg, míg a sokak által kedvelt kézműves kirakodóvásár helyszíne ezúttal is a Gozsdu Udvar lesz.